

Arbeidstilsynet
Postboks 4720 Torgard
6468 Trondheim

Ved: Janne Brenne

HØRINGSSVAR FORSLAG TIL ENDRINGER I ARBEIDSMILJØFORSKRIFTENE

Vitenskapelig dykking - hørings svar på forslag til endringer i arbeidsmiljøforskriften

Vi viser til Arbeidstilsynets høringsbrev av 29. mai 2017, med forslag til endringer i arbeidsmiljøforskriftene. Det foreslås her blant annet omfattende endringer i forskrift om utførelse av arbeid kapittel 26 om sikkerhet og helse ved arbeid under vann eller økt omgivende trykk. Dette omfatter i all hovedsak vitenskapelig dykking, som er en liten virksomhet for NTNU. Forslagene til endringer vil få stor betydning for denne aktiviteten.

NTNU Vitenskapsmuseet er den enheten ved NTNU som gjennomfører flest dykkeoperasjoner, med oppgaver inn under kulturminneforvaltning og biologi. For biologiske undersøkelser er dykking ofte knyttet til standarder gjennom forskning for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold utarbeidet av Standard Norge og EUs Vannrammedirektiv. I særlig grad er dykking som metode relevant innen kulturminnevernet under vann. NTNU Vitenskapsmuseet er et av fem landsdelsmuseer i Norge med delegert myndighet for forvaltning av kulturminner under vann¹. Det geografiske ansvarsområdet strekker seg fra Vestnes kommune i Møre og Romsdal til Rana kommune i Nordland. Alle tiltak som medfører inngrep i sjøbunn innen dette området skal vurderes med hensyn til kulturminner under vann. Forskning og formidling, er en vesentlig del av samfunnsmandatet.

Utfordring:

Som følge av et høyt antall ulykker knyttet til yrkesdykking de siste årene, ønsker Arbeidstilsynet endringer i forskriften som regulerer arbeidsdykking. Dette for å forebygge

¹ jf. [Forskrift om faglig ansvarsfordeling mv. etter kulturminneloven \(FOR-1979-02-09-8785\)](#).

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 Trondheim	postmottak@ntnu.no	Sverres gate 12 Teknologibygget, 6. etg.	+ 47 73595000	Hilde Apneseth hilde.apneseth@ntnu .no
Norway	www.ntnu.no/adm/hr-hms			Tlf: 99642914

nye ulykker gjennom å øke synligheten, å utvikle et mer hensiktsmessig regelverk, å øke dialogen med bransjen, og utøve holdningsskapende arbeid².

NTNU har fokus på sikkerhet i forbindelse med vitenskapelig dykking, og har ikke registrert negative hendelser knyttet til virksomheten. Vi er av den klare oppfatning at sikkerheten ved vitenskapelige dykking er godt ivaretatt gjennom eksisterende regelverk. Vi mener forslagene til endring ikke tjener hensikten for vitenskapelig dykking med tanke på sikkerhet og for virksomheten, og legger følgende til grunn:

- Vitenskapelig dykking er ikke sammenlignbart med anleggsdykking eller kommersiell fangst av kamskjell o.a. Vitenskapelig dykking er først og fremst datainnsamling, hvor vitenskapelig kompetanse er påkrevd. Det er gode grunner til at vitenskapelig dykking må unntas forskriften slik den foreslås her, eller gis egne sertifikatbestemmelser, da tiltakene som fremmes i utkastet i stor grad vil hindre myndighetsutøvelse gjennom Kulturminnelovens krav samt forskning, uten å tilføre vesentlig sikkerhet.
- Dagens regelverk sikrer utøverne innen vitenskapelig dykking på en god måte. Først og fremst må HMS- og risikovurderingene til det enkelte oppdrag legges til grunn for hvilket utstyr som skal anvendes, og hvilken bemanning som kreves for å løse oppdraget.
- Det er helt avgjørende for den vitenskapelige dykkingen at man sikrer rekruttering og internasjonal mobilitet av studenter og forskere. Dette gjøres best ved å harmonisere vitenskapelig dykking opp mot eksisterende internasjonale standarder som for eksempel gjennom European Scientific Diver/Advanced European Scientific Diver (ESD/AESD). Det viktige er at grunnutdanningen må være fra sportsdykkersiden, og ikke en utdanning som anleggsdykker.
- NTNUs satsning på havrommet og marine områder er en strategisk satsning som svarer opp Havmeldingen Regjeringen nylig la frem³. Vitenskapelig dykking er en viktig del av metodene som brukes i satsningen.

Våre kommentarer:

I henhold til høringsdokumentet, vil man blant annet fra 1.1.18 kreve dykkersertifikat klasse A/B, med overgangsordning på to år for de som i dag opererer med klasse S. Som standard metode ønskes overflateforsyning/slangedykking, hvor man kun unntaksvis og under klare begrensninger kan tillate selvforsynt dykking (SCUBA). Som grunnbemanning foreslås det videre at man utvider antall personer med separate funksjoner i felt fra tre personer til fire. Etter hva vi forstår, er disse kravene i særlig grad rettet mot useriøse aktører innen havbruksnæringen, som har bidratt til en uakseptabel ulykkesstatistikk. Videre vil grepene som fremmes i høringsutkastet motvirke den konkurransevridende situasjonen som ble skapt ved introduksjonen av klasse S.

Vi har stor forståelse for bekymringen som Arbeidstilsynet har ovenfor deler av dykkebransjen. Det er viktig at man har et regelverk som ivaretar sikkerheten ved dykking, hvor useriøse aktører hindres i å ødelegge for den seriøse delen av bransjen. Imidlertid

---

² Jf. Lysark 9 i referat Arbeidstilsynet møte 1. juni 2017 – Vitenskapelig dykkemiljø og Arbeidstilsynet

³ [Hav i utenriks- og utviklingspolitikken, Meld. St. 22 \(2016-2017\)](#).

finner vi en del av de grepene som foreslås i utkastet som lite hensiktsmessig ovenfor vår virksomhet, som altså er vitenskapelig dykking.

Med hensyn til ulykkesstatistikken, vi vil understreke at vitenskapelig dykking i nasjonal sammenheng ikke har ulykker å vise til de siste 30 årene. Vi mener dagens regelverk ivaretar sikkerheten til utøverne innen vitenskapelig dykking på en god måte, hvor HMS-vurderingene som ligger i bunn for alle våre dykkeoperasjoner, etter vår oppfatning, er det viktigste verktøyet for en sikker gjennomføring. Sikkerhet for arbeidstaker er i alle sammenhenger viktig for NTNU, og er nedfelt i HMS-rutiner, retningslinjer, internkontroll og manualer for laboratorier, verksteder, feltarbeid etc. samt aktivitet som utføres. Alle prosjekter og aktiviteter skal gjennomføre en dokumentert risikovurdering i det elektroniske systemet RiskManager. Dette gjelder også vitenskapelig dykking. En håndbok for vitenskapelig dykking ved NTNU, som ble gjennomgått og bifalt av Arbeidstilsynet, er utformet etter gjeldende forskrift og NTNUs HMS-system.

Vi vil også påpeke at ulykkene som har skjedd innen yrkesdykking, først og fremst må forstås på bakgrunn av at enkelte aktører ikke har fulgt eksisterende regelverk. Det er, slik vi ser det, med andre ord ikke dagens regelverk som er problemet. Et nytt regelverk som hindrer utøvelse av vitenskapelig dykking gjennom redusert mobilitet og økte kostnader som følge av økt bemanning og ny infrastruktur løser ikke de problemene som er i andre deler av dykkebransjen.

Høringsbrevet viser flere steder til hensyn til konkurransevridende effekter ved dagens regelverk. Vi kjenner oss ikke igjen i dette. Vitenskapelig dykking er, som vist til ved flere anledninger gjennom blant annet kommentarer fra Norwegian Scientific Divers (NSD), ikke konkurranseutsatt. Først og fremst fordi dagens S-sertifikat ikke tillater vanlig arbeids- eller anleggsdykking, men også fordi dykkingen er vitenskapelig metode i FoU-virksomheten. Vi er dermed ikke kandidater for kommersiell dykking. En påstått konkurransevridning kan løses ved tydeligere å skille sertifisering for vitenskapelige dykkere fra vanlig yrkesdykking. Arbeidstilsynet bruker for øvrig et argument om at vitenskapelig dykking i enkelte tilfeller ikke har mindre arbeidspress enn kommersielle aktører (jf. høringsutkastet s.23), noe vi heller ikke kjenner oss igjen i. Sikkerhet ved dykking settes alltid først. Er tidspresset for stort og værforhold for dårlig, uansett sammenheng, er dette argument for å innstille dykkingen (jf. HMS-vurdering).

Med hensyn til sertifisering, vil man etter forslag til ny forskrift, måtte inneha klasse B for å kunne utøve relevant arbeid under vann innen kulturminnevern/forvaltning/forskning. Dette ut i fra spesifikasjonene til klasse A, hvor det fremgår klart at dette sertifikatet ikke er tilstrekkelig for vitenskapelig dykking. I tillegg presiserer utkast til ny forskrift hvilke krav som settes til dykkeledelse. Presiseringen medfører for oss at samtlige i dykkerteamet, i tillegg til ervervelse av klasse B, også må anskaffe dykkelederutdannelse, da man innenfor et normalt arbeidslag opererer med et rotasjonssystem. Vi har i dag ingen ansatte med anleggsdykker-bakgrunn, noe som heller ikke er vanlig innen vitenskapelig dykking på nasjonal og internasjonal basis. Våre behov er først og fremst vitenskapelig kompetanse, hvor bakgrunn som anleggsdykker oppfattes som mindre relevant. Et så radikalt krav som settes frem her med hensyn til sertifisering vil få store ringvirkninger på blant annet rekruttering og internasjonal mobilitet av forskere. I så måte må det ligge sterke

sikkerhetsmessige argumenter til grunn for et slikt pålegg, noe vi ikke kan se oppnås innen vitenskapelig dykking med de foreslåtte endringene.

Norwegian Scientific Divers (NSD) har foreslått en eget sertifiseringsordning basert på et felles europeisk system for vitenskapelige dykkere (ESD/AESD). Det er også foreslått en alternativ ordning fra Norsk Yrkesdykkerskole der det etableres et eget sertifikat hvor vitenskapelig dykking inngår. Vi støtter en slik ordning der det er tydelig definert hva de enkelte sertifikatene tillater, og som er basert på dykking med selvforsynt utstyr (SCUBA). Det vil sikre rekruttering og forskermobilitet slik behovet er i internasjonal forskning. Det vil i tillegg skape en bransjelikhet blant vitenskapelige institusjoner som sammen kan øke fokus på sikkerhet gjennom felles arbeid og bransjestandarder.

Med hensyn til forslaget om overflateforsynt dykking som standard, oppfatter vi ikke dette som et relevant tiltak for vår virksomhet. Oppdragsporteføljen vår innen kulturminnevernet viser til at nærmere 90 % av dykkevirksomheten er visuelle registreringer av sjøbunn. Slike oppdrag krever mobilitet for dykker, hvor dagens praksis er at dykker er på kommunikasjonskabel. Det samme gjelder biologiske undersøkelser i f.eks. tareskog der mobilitet er en sikkerhetsfaktor. Det argumenteres i forslag til ny forskrift at dagens systemer for overflateforsyning i liten grad fører til belastning for dykker i vannet. Vi mener imidlertid at slike tiltak må kalibreres mot det enkelte oppdrag, hvor sikkerhetsgevinsten man oppnår med overflateforsynte systemer, møtes ved at dykker er fysisk sikret på og monitorert over kabel, og bringer med seg ekstern luftkilde (bail-out) i tilfelle luftkutt. Bail-out er forøvrig standard for dykking i regi av NTNU Vitenskapsmuseet.

Med hensyn til grunnbemanning, mener vi dette må være opp til utfallet av en grundig HMS-vurdering av oppdraget. Dagens minimumskrav oppfattes av oss som tilstrekkelig for gjennomsnittsoppdragene våre, som er enkle visuelle befaringer av grunne tiltaksområder (grunnere enn 15 meter).

Det vises for øvrig til i høringsutkastet om sertifiseringer, at de fleste dykkevirksomhetene som utfører vitenskapelig dykkearbeid er offentlige institusjoner (s.23). Av den grunn hevdes det at endringen(e) ikke vil utgjøre en økonomisk belastning for det private næringslivet (ibid). Dette stemmer ikke, da de økte kostnadene ved sertifiseringer, og videre med infrastruktur og bemanning –med overveiende sannsynlighet vil bli kanalisert til tiltakshaver gjennom dekningsplikten i Kulturminneloven §10. Dette vil si at de økte kostnadene som følger forskriftsendringene tvert imot vil ramme det private næringslivet på en særlig hard måte. Kulturminnevernet under vann har pr. dags dato ingen grunnfinansiering gjennom universitet, direktorat eller departement som sikrer stillinger, kompetanse eller infrastruktur. Finansieringen må derimot hentes inn gjennom lovpålagte oppdrag. Kostnader vil derfor påløpe ved kurs til sertifisering, spesielt ved bruk av vikarer for personale finansiert gjennom oppdragene og redusert mulighet for inntekt i kursperioder.

Vi vil oppsummere vårt innspill med at: vi mener sikkerheten for vitenskapelig dykking er grundig ivaretatt i gjellende regelverk; vitenskapelig dykking er ikke en del av bransjen med yrkesdykking/anleggsdykking; eget sertifikat for vitenskapelig dykking basert på SCUBA vil sikre økt sikkerhet, rekruttering og forskermobilitet; vil ivareta våre forpliktelser

og prosedyrer i FoU gjennom Kulturminneloven, Norsk standard og Vannrammedirektivet; det har en strategisk betydning for vår egen og nasjonal utvikling av marin forskning.

Med hilsen

Hilde Apneseth
HMS-sjef
HMS-seksjonen
NTNU